

Daudz baltu dieniņu...

Jēkaba Graubiņa dzīvesstāsts

Grāmatas autore Vizbulīte Bērziņa ievadā raksta: "Mijkrēšļa stundās Jēkabu Graubiņu mocīja jautājums - vai esmu pēcnāves piemiņas cienīgs?" Un autore pati tālāk atbild: "Tas būtu jāizdara šai grāmatai."

Tik tiešām, šī grāmata to veic. Izdara to ar godu un mīlestību. Bet pieņemu, ka J. Graubiņa piemiņa tautā nostiprināta jau pirms šā darba, jo, tikko latvietis runā par tautasdziesmām, tā viņam nāk prātā trīs vārdi: K. Barons, E. Melngailis un, protams, J. Graubiņš. Taču šī monogrāfija parāda J. Graubiņu daudz lielākā un plašākā perspektīvā.

Ir lasīti daudzi lielu cilvēku dzīvesstāsti. Šādu grāmatu autori mēdz vai nu ar pārlietu iejušanos aprakstāmo tēlu padarīt savām iedomām varen līdzīgu, vai arī aiz bijības pret objektivitāti izveido to par abstraktu piemiņekli. Šajā darbā tas nenotiek. Nezaudējot savu patību un viedokli, autorei izdevies J. Graubiņu izvadīt viņa gaŗās dzīves likločos kā lielu cilvēcisku personību un dižu latvieti ar nacionālu, nelokāmu mugurkaulu.

J. Graubiņš dzimis pirms Pirmā pasaules kara, un 1918. gadā, kad ģimenē jau piedzimis meita, viņu tiesāja lielnieciskais Vecgulbenes revolūcionārais tribunāls. Atbrīvots viņš jau 1919. gadā viens no pirmajiem pieteicās Latvijas konservātorijā, Jāzepa

Vītola klasē. Tā šis apdāvinātais jauneklis pēc grūtas bērnības ienāca Latvijas vēsturē un mūzikas pasaulē, kļūstot par skolotāju, par mūzikas audzinātāju, par koŗu diriģentu, par etnogrāfijas pētnieku, par komponistu, recenzentu un mūzikas chronistu, par mūzikas teorijas skolotāju, par noŗu bibliotēkas vadītāju un par piecu bērnu tēvu un to skolotāju.

J. Graubiņu arestēja un izsūtīja seŗus gadus uz Sibīriju. Viņš piedzīvoja arī rūgtās mājās pārnācēja nedienas. J. Graubiņa dzīves svece izdzisa 1961. gada 3. decembrī. Savā gaŗajā mūŗā J. Graubiņš kaismīgi vēlējās būt noderīgs latvieŗu tautai, pūloties dot tai izglītību, paplaŗinot kultūras apjēgu, stiprinot ētiskās mērauklas. Tas viss viņa darba gaitas cieŗi jo cieŗi savij ar tautas dzīvi.

Tāpēc Vizbulītes Bērziņas grāmatas otrs nopelns ir autore prasme parādīt šā laika posma sabiedrības un kultūras norises mūsu zemē. Mēs, trimdas vecākā paaudze, samēŗā maz zinām par parlamentārisko ainu brīvvalŗi, vairāk par Ulmaņa laiku, bet Padomju Latvijas kultūras kulises, seviŗķi mūŗikā, mums vēl arvien ir pavisam maz pavērtas. Autore grāmatai izmantojusi Graubiņa paŗa atstāto mantojumu, Latvijas bibliotēkas, abu Latvijas arhīvu un mūŗeju materiālus, kā

arī trimdā krāto Biezaiŗa fondu, dodama iespēju gūt ieskatu slēptajā vielā. Lasām par vairākiem lielajiem etnogrāfiskiem uzvedumiem 50. gados un to iznīdēŗanu nākamos gados. Varam izsekot paŗa Graubiņa apcietināŗanas un tiesāŗanas lietai. Uzzinām, ka daudzi J. Graubiņa manuskripti sacerēti okupācijā, tie ir par etnomūŗiku un mūŗikas teoriju, kā arī atmiņas par līdzgaitniekiem. Vairāki manuskripti vēl arvien gul nepublicēti.

Ir vēl treŗais, ne mazāk svarīgs šīs grāmatas izcelŗanas un slavēŗanas iemesls: Vizbulītes Bērziņas māka visu šo bezgala plaŗo, avotos nostiprināto informāciju saliedēt organiskā vienībā un skaidrā, vienkāŗšā un bezfraŗainā valodā nodot lasītājiem. Tas nav viegli, šāds darbs padodas retam rakstītājam, bet šoreiz tas ir noticis. Seŗpadsmit tematiskās nodaļas kārtotas chronoloģiski, virzot lasītāja interesi uz priekŗu arī tad, ja autore ielūkojas dziļāk mūŗikas teritorijā vai citās ŗaurākās dzīves nozarēs. Raiti, isi teikumi, sveŗvārdiem nepiebārstīti, trāpīgi pateicieni un dzidri skanoŗi vārdi priecēs ikvienu lasītpratēju.

Šis nelielais grāmatas pieteikums ir ieteikums lasītājiem vasaras lietainajās dienās, kā arī citos gadalaikos. Jūs būsiet gan darīti kā prātā, tā sirdī.

V. Lasmane